Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Perustuslakivaliokunta 26.11.2022
erityisasiantuntija Jaakko Rastas
Ympäristöministeriö

Lait rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta.

- Laissa rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä säädettäisiin:
  - Tietojärjestelmän perustamisesta, ylläpidosta sekä tietojärjestelmän tietovarantojen henkilötietojen vastuista
  - Tietojärjestelmän tiedonsaanti- ja tiedonanto-oikeuksista
  - Tietojärjestelmän julkisesta karttapalvelusta
  - Tietojärjestelmässä käsiteltävistä alueidenkäytön tiedoista sekä niille annettavista pysyvistä yksilöivistä tunnuksista.
- Maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta annettavassa laissa säädettäisiin:
  - Kaavojen ja tonttijaon digitaalisesta yhteentoimivasta ja koneluettavasta tietomallimuodosta
  - Kaavamääräyksistä sekä kaavojen esitystavasta

- Hallituksen esityksessä käytetty termi ”julkaista” tarkoittaa tietojen luovuttamista (1. lakiehdotuksen 5 §:n perustelut).
- Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.
- Tietojärjestelmästä annettavan lain 2 ja 7 §:ssä viitataan HE 139/2022 vp.
  - Viittaus kohdistuu ehdotetun rakentamislain pykäliin 72 ja 73

HE 140/2022 keskeiset perusoikeudet

- Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettava laki olisi merkityksellinen perustuslain 10 §:n 1 momentin, 12 §:n 2 momentin, 121 §:n ja 80 §:n osalta.

Asetuksenantovaltuudet – PL 80 §

- Esityksessä ehdotetaan annettavan uusia asetuksenantovaltuuksia 1. lakiehdotuksen 5 ja 6 §:n nojalla ja 2. lakiehdotuksen 29, 40, 55 ja 78 b §:n nojalla.
- Asetukset olisivat luonteeltaan hyvin teknisiä.
  - Esimerkiksi 6 §:n nojalla annettavassa asetuksessa säädettäisiin pysyvien yksilöivien tunnusten rakenteesta ja muodostamisesta.
  - Pysyvä yksilöivä tunnus voisi olla muotoa 123e4567-e89b-12d3-a456-426614174000.
- Perustuslain 80 §:stä johtuvaa estettä ei ole.
- Muut olemassa olevat asetuksenantovaltuudet pysyisivät entisellään ja niitä ei tässä hallituksen esityksessä ole tarkoitus muuttaa.

Tietosuoja ja julkisuus – PL 10 ja 12 §

- 1. lakiehdotuksen 4 §:ssä säädettäisiin tietojärjestelmän tietovarantojen rekisterinpitäjistä.
  - Kyse olisi tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaisesta yhteisrekisterinpitäjyydestä.
  - Alueidenkäytön tietovarannon rekisterinpitäjiä olisivat maakuntien liitot, kunnat ja Suomen ympäristökeskus (SYKE).
  - Rakentamisen tietovarannon rekisterinpitäjiä olisivat kunnat ja SYKE.
- 1. lakiehdotuksen 8 §:ssä säädettäisiin tietojärjestelmästä erillään olevasta käyttö- ja lokirekisteristä, jonka rekisterinpitäjä olisi SYKE.
  - 8 §:ssä säädettäisiin käyttö- ja lokitietojen säilytysajasta, joka olisi 5 vuotta käyttöoikeuden lakkaamisesta tai lokitiedon tallennusajankohdasta.
- Käyttö- ja lokitietojen ylläpitämisestä säädetään tiedonhallintalain 16 ja 17 §:ssä.

Julkinen tietopalvelu - PL 10 ja 12 §

- Ensimmäisen lakiehdotuksen 11 §:ssä säädettäisiin tietojärjestelmän julkisesta tietopalvelusta
  - Julkinen tietopalvelu on merkityksellinen henkilötietojen osalta (PL 10 §, yleinen tietosuoja-asetus).
  - Henkilötietojen julkistamista julkisena tietopalveluna on pidetty mahdollisena, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet.
  - Tietoja voi hakea vain yksittäisenä hakuna.
  - Kyse on karttakäyttöliittymän kautta toimivasta tietopalvelusta
  - Kyse ei ole teknisen rajapinnan avaamisesta
  - Perusteena julkiselle tietopalvelulle on se, että siitä olisi hyötyä yksityisille kansalaisille sekä kaupalliselle toimijoille. Itseä ja omaa elinympäristöä koskevien tietojen saatavuus ja hyödynnettävyys paranisivat nykyisestä.

- Pykälässä säädettäisiin enimmäismäärästä tietoa, jota saadaan pitää saatavilla.
  - SYKE:llä ei velvoitetta pitää yhtään tietoa saatavilla, mikäli turvallisuustilanne näin vaatii
  - Tieto voidaan tietosuoja- tai tietoturvasyistä johtuen vetää pois saatavilta ilman lakimuutosta.
- Pykälän muotoilu ”saadaan pitää saatavilla” noudattaa vakiintunutta tapaa.
  - Esim. HE 108/2021 vp
- Tietopalvelun kautta luovutettaisiin henkilötiedoksi luokiteltua tietoa. (PL 10, PL 12 §)
  - Tällaista tietoa ovat esimerkiksi osoitteet ja pysyvät rakennustunnukset.
- 11.3 §:ssä ehdotettaisiin henkilötietojen luovutuksen vuoksi säädettäväksi poikkeus julkisuuslain 16.3 §:stä.
  - Poikkeus on tarpeellinen, koska SYKE:llä ei olisi tosiasiallista mahdollisuutta seurata kuinka tietoja käytettäisiin sen jälkeen, kun ne olisi näytetty kartalla.

23.11.2022

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment